

שנינו במשנה: ומאמתי מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה, רבי שמעון אומר משיצית האור ברובן.

וכבר התבאר טעם דברי חכמים בכרייתא הנזכרת, כי מאחר שנאמר בענין פר יום הכיפורים "מחוץ למחנה" פעם אחת בלבד, משמע שמיד כשיוצא מחוץ למחנה שכינה [העזרה] הרי הוא מטמא בגדים.

ומקשינן: ולדעת רבי שמעון [שסובר שאינו מטמא את הבגדים עד שתאחז האש ברובן], האי "מחוץ למחנה" המוזכר בענין פר יום הכיפורים, מיותר הוא! שהרי לדעתו אין בגדי השורף נטמאים [אפילו כשיצא משלושת המחנות] עד שתאחז האש ברובן. ומאי עביד ליה — מה הוא לומד מזה?

ומתריצין: מיבעי ליה, פסוק זה בא לברתניא בכרייתא:

רבי אליעזר אומר: נאמר כאן בפר יום הכיפורים "מחוץ למחנה", ונאמר לחלן בענין פרה אדומה "מחוץ למחנה". שנאמר: "והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו" [במדבר יט]. ולמדים זה מזה בגזירה שוה:

מה כאן, שריפת פר יום הכיפורים היתה מחוץ לשלש מחנות [שהרי אנו לומדים את שריפת פר יום הכיפורים מפר העלם דבר של ציבור].

אף לחלן שחיטת פרה אדומה שנאמר בה "מחוץ למחנה", היינו חוץ לשלש מחנות.

וכן, מה לחלן, בשחיטת פרה אדומה לומדים מהפסוקים שהשוחט עומד במזרחה של ירושלים. (186)

אף כאן פר ושעיר של יום הכיפורים נשרפים במזרחה של ירושלים.

ורבי אליעזר ששנה את הכרייתא הזאת, בעל כרחך סובר כדעת רבי שמעון במשנתנו, ש"מחוץ למחנה" שנאמר בפר ושעיר של יום הכיפורים, מיותר הוא, הלכך לומדים ממנו גזירה שוה.

ואולם, לדעת רבנן "מחוץ למחנה" אינו מיותר [אלא בא ללמד שבגדי השורף נטמאים כשיוצא ממחנה שכינה], ואין ללמוד ממנו בגזירה שוה שהפר והשעיר נשרפו במזרחה של ירושלים.

ואם כן נשאלת השאלה: לדעת רבנן, היכא שריף להו? לאיזה רוח של ירושלים שרפו אותם?

ומשנינן: רבנן סוברים כדתניא בכרייתא:

היכן הפר והשעיר נשרפין?

לצפונה של ירושלים. מפני שכל עבודות טז-ב החטאת היו בצפון. והוין לשלש מחנות.

רבי יוסי אומר: אבית הדשן נשרפין — צריך שאותו מקום שהם נשרפים בו יקרא "מקום שפך הדשן", ולכן מביאים לשם דשן מהמזבח, לפני ששורפים שם את הפר והשעיר.

של אוהל מועד. הלכך עליו לעמוד ממזרח להיכל. ופניו למערב. שפתח ההיכל היה במזרחו.

186. בפרה אדומה נאמר "אל נכח פני אהל מועד" [במדבר יט]. דהיינו שיעמוד מול הפתח

הגמרא חוזרת לדון בדין השורף את הפר והשעיר לדעת רבי שמעון, שאין מטמאים בגדים עד שיוצת האור ברובן.

תנו רבנן כדעת רבי שמעון: נאמר [ויקרא טז, כח] בענין הפר והשעיר של יום הכיפורים: "והשורף אותם יכבס בגדיו במים".

ודרשו בברייתא: "והשורף אותם" משמע שדוקא השורף שמתעסק בגופם **מטמא בגדים**, ולא המצית את האור בעצים. ולא המסדר את המערכה [ערימת העצים, לצורך הבערת האש]. שאינם מתעסקים בגוף הפר והשעיר.

ואי זהו "השורף"? זה המסייע בשעת שריפה שהופך את האברים כדי שימהרו להשרף (187).

והייתי יכול לומר, שאף משנעשו אפר עדיין **מטמאים בגדים** של המתעסק בשריפתם.

תלמוד לומר "אותם". דוקא כששורף אותם כשהם קיימים הרי הם **מטמאין בגדים**. ולא משנעשו אפר **מטמאין בגדים** [שהרי כבר אינם קיימים בעין].

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: הפר מטמא כל עוד הוא נקרא "פר". אבל אם ניתך הבשר מחמת האש אינו מטמא בגדים מפני שאינו נקרא "פר".

מאי בינייהו — מה בין דברי תנא קמא, לדברי רבי אלעזר ברבי שמעון?

ומשמע שתנא קמא סובר שאין צריך שיקדים ויביא לשם דשן [ולפיכך הוצרך רבי יוסי לחלוק עליו].

אמר רבא: מאן — מי הוא תנא קמא דפליג עליה דרבי יוסי [שחולק על רבי יוסי]? רבי אלעזר בן יעקב הוא:

דתניא: נאמר [ויקרא ד, יב] בענין פר כהן משיח: "אל שפך הדשן ישרף" ללמד שיהא לשם [שם] דשן [שיקדים ויביא לשם דשן]. ולמדים את דין שריפת פר יום הכיפורים, משריפת פר כהן המשיח [וכדלעיל].

רבי אלעזר בן יעקב אומר: הכתוב "אל שפך הדשן ישרף", בא ללמד שיהא מקומו משופך, מדרון שאילו היה מניחים בו דשן הוא היה נשפך.

ומשמע שלדעת רבי אלעזר בן יעקב לא בא הכתוב ללמד שיהיה שם דשן, אלא ללמד שיהא מקומו משופך [מדרון]. אם כן הוא התנא החולק על רבי יוסי בברייתא דלעיל, וסובר שאין צריך להקדים ולהביא לשם דשן.

אמר ליה אבוי לרבא: יש לדחות את דבריך:

ודילמא, שמא רבי אלעזר בן יעקב מודה שצריך להקדים לשם דשן, ובמקומו משופך הוא דפליגי [ובברייתא נחלקו אם צריך תנאי נוסף — שיהא מקומו משופך]. ולדעת רבי אלעזר בן יעקב צריך שני תנאים: א. שיקדים לשם דשן. ב. שיהא מקומו משופך. [ואם כן אין להוכיח שהתנא החולק על רבי יוסי בברייתא דלעיל, הוא רבי אלעזר בן יעקב].

איכא בנייהו, יש מחלוקת ביניהם באופן **דשויה חרובא**, שהאש חרכה את הבשר ועדיין לא נעשה אפר; לדעת תנא קמא עדיין הוא מטמא בגדים. ואילו לדעת רבי אלעזר ברבי שמעון הרי זה בגדר "ניתך הבשר", שאינו מטמא בגדים מפני שאינו נקרא "פר".

מתניתין:

כאשר היה השעיר המשתלח מגיע למדבר אמרו לו העומדים בעזרה לכהן הגדול: **הגיע שעיר למדבר**. כדי שיוכל להמשיך בסדר עבודות היום. וכל עוד לא הגיע השעיר למדבר לא היה רשאי להתחיל בעבודה אחרת. שנאמר [ויקרא טז, כב]: "ושלח את השעיר במדבר", ואחר כך נאמר [בפסוק כה]: "ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה".

ומניין היו העומדים בעזרה יודעין שהגיע שעיר למדבר?

דירכאות — מגדלי צפיה היו עושין מירושלים ועד המדבר. והעומדים עליהם היו מניפין כסודרין [כדגלים]. בתחילה הניף הסמוך למדבר, וכשראהו חברו הסמוך לו הניף גם הוא, עד שהניף הסמוך לירושלים, וראהו העומדים בעזרה והיו יודעין שהגיע השעיר למדבר.

אמר רבי יהודה: והלא גם בלא הדירכאות סימן גדול היה להם: כי מירושלים ועד בית

חדודו, תחילת המדבר⁽¹⁸⁸⁾, היו שלשה מילין, והיו יקירי ירושלים המלוים את הכהן הגדול הולכין מיל [עד הסוכה הראשונה] וחוזרין לירושלים את אותו מיל. ושוהין כדי זמן הליכת מיל. ועל ידי זה היו יודעין שהגיע השעיר למדבר.

רבי ישמעאל אומר: והלא סימן אחר היה להם: לשון של זהורית [צמר אדום] היה קשור על פתחו של ההיכל, וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין. שנאמר [ישעיה א]: "אם יהיו חטאיכם כשנים [כצמר אדום] כשלג ילבינו".

גמרא:

שנינו במשנה: אמר רבי יהודה: והלא סימן גדול היה להם, מירושלים ועד בית חידודו שלשה מילין וכו'.

אמר אביי: שמע מינה, ש"בית חידודו" שהוא "ראש המדבר" ושם התקיים "ושלח את השעיר במדבר" — במדבר קיימא [הוא נמצא].

והא קא משמע לן, והשמיענו רבי יהודה⁽¹⁸⁹⁾ שאף על פי שעדיין לא הגיע השעיר לצוק, בכל זאת כיון שהגיע השעיר לתחלת המדבר, כבר נעשית מצותו, ואז מתחיל הכהן הגדול לקרוא את פרשת עבודות היום כמבואר בפרק הבא.

189. ביארנו על פי גירסת הגר"א. אבל הגירסא בספרים שלפנינו "והא קמשמע לן דקסבר רבי יהודה" וכו'. [והיינו שאביי השמיענו שכך סבר רבי יהודה].

188. כלומר, המדבר שהוא המקום ["בית"] שבו היה הצוק החד, על פי תוספות יום טוב. והרמב"ם גורס בית חורון. ופירש שהוא במדבר.

אך חכמים סוברים שרק כאשר הגיע השעיר לצוק התחיל הכהן לקרוא את פרשת עבודות היום.

הדרן עלך פרק שני שעירי

פרק בא לו כהן גדול

מתניתין:

חלק ממצות היום הוא קריאת הכהן הגדול בספר תורה בפרשיות של יום הכיפורים, לאחר שנודע על הגעת השעיר המשתלח למדבר:

בא לו כהן גדול אל עזרת הנשים, שאינה מקודשת בקדושת העזרה, ואינה ראויה לעבודת המקדש, לקרות בספר התורה.

אם רצה לקרות בבגדי הבוץ הלבנים, שעבד בהם עד עתה את עבודות היום — **קורא** בהיותו לבוש בהם.

ואם לאו — **קורא באצטלית** חלוק לבן, העשוי מממון שלו.

חזן שמש בית הכנסת [שהיה בהר הבית, סמוך לעזרה], היה נוטל ספר תורה ונותנו לראש בית הכנסת.

וראש בית הכנסת היה נותנו לסגן הכהן הגדול.

והסגן נותנו לכהן גדול.

וכהן גדול עומד ומקבל, וקורא בפרשת אחרי מות את סדר העבודה, ובפרשת אמור קורא

את פרשת "אך בעשור" שמבואר בה מצות העינוי ואיסור המלאכה ביום הכיפורים.

וגולל ספר תורה, ומניחו בחיקו.

ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם בשתי הפרשיות שקראתי מן הספר כתוב כאן [בספר התורה, בפרשת פנחס בספר במדבר. ויתבאר בגמרא למה היה אומר כך].

ואת אותה פרשת קרבנות מוסף של יום הכיפורים בפרשת פנחס, המתחילה ב"ובעשור לחודש השביעי" שבחומש הפקודים [במדבר] — היה קורא על פה.

והיה מברך עליה, לאחר קריאת התורה, שמונה ברכות:

א. על התורה — ברכת "אשר נתן לנו תורת אמת".

ב. ועל העבודה — ברכת רצה המסתיימת ב"שאותך לבדך ביראה נעבוד".

ג. ועל החודאה — ברכת "מודים אנחנו לך".

ד. ועל מחילת העון — תפילת "מחול לאבותינו ביום הכיפורים הזה".

ה. ועל המקדש היה מברך בפני עצמו, בתפילה מחודשת, שאינה נאמרת במקום אחר, ומתפלל בה על המקדש וחותרם בה "ברוך שבחר במקדש".

ו. ועל ישראל היה מברך בפני עצמו, בתפילה מיוחדת ליום הכיפורים במקדש, ומסיים בה "ברוך הבוחר בעמו ישראל".

ז. ועל ירושלים היה מברך בפני עצמה.

ת. ועל הכהנים היה מברך בפני עצמן, וחזתם "ברוך שכחר בזרעו של אהרן".

ועל שאר התפלה [יתבאר בגמרא].

הרואה כהן גדול כשהוא קורא — אינו רואה פר ושעיר הנשרפין.

והרואה פר ושעיר הנשרפין — אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא.

ולא מפני שאינו רשאי לראות שניהם.

אלא שהיתה דרך רחוקה ביניהם, ומלאכת שניהן שוה בעת ובעונה כאחת.

גמרא:

מדדיקת הגמרא: מדרקתני שיוכל הכהן הגדול לקרוא בתורה באצטלית לבן משלו — מכלל זה אתה למד דקריאה — לאו עבודה היא.

ובכל זאת קתני: אם רצה לקרות בבגדי בוץ — קורא.

שמעת מינה: בגדי כהונה — ניתנו ליהנות בהן גם בהנאה שאינה צורך עבודה!

ודוחה הגמרא את הראיה: דילמא שאני קריאה, דגם היא "צורך עבודה" היא, אם כי אינה עבודה עצמה.

דאיבעיא לן: בגדי כהונה — האם ניתנו ליהנות בהן גם כשלא עוסקים בעבודה, או לא ניתנו ליהנות בהן?

תא שמע מהמשנה במסכת תמיד: לא היו ישנים הכהנים בבגדי קודש.

ויש לנו לדייק: שינה הוא דלא ישנו בבגדי קודש, מחמת כבוד הבגדים, כי שמא יפח בהיותו ישן בהם.

הא מיכל, לאכול בהם אכילת קדשים, אכלי. על אף שאין אכילת הקדשים מכלל העבודה.

ודוחה הגמרא: דילמא שאני אכילה של בשר קדשים משום ד"צורך עבודה" היא.

כדתניא בענין אכילת בשר הקרבנות על ידי הכהנים [שמות כט]: "ואכלו אתם אשר כפר בהם" — מלמד שהכהנים אוכלים את בשר החטאת והאשם, ובעלים מתכפרין באכילת הכהנים.

אך מדדיקת הגמרא דיוק אחר: שינה הוא — דלא ישנו הכהנים בבגדי כהונה. הא הלוכי — מהלכי בהם גם שלא בשעת עבודה, למרות שאין בהילוכם צורך עבודה.

ודחינן: בדיון הוא דהלוכי נמי לא מהלכי, לפי שלא הותרו ללבוש בגדי כהונה אלא לצורך עבודה בלבד.

ומה שנקטה המשנה שינה ולא הליכה, הוא טו-א משום שסיפא איצטריכא ליה להשמיענו כיצד נוהגים הכהנים בבגדים בשעת שינה, שמותר להם להניחם תחת ראשם, שהיות ואין הם לובשים אותם, אין בזיון לבגדים אם יפוחו הכהנים בשנתם.

וכך שנינו שם בסיפא של המשנה: היו הכהנים פושטין את בגדי כהונה, ומקפלין אותם, ומניחין תחת ראשיהם.

ומדייקת הגמרא: מכך שהיו פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן — שמעת מינה: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן!